

GRÓF MAJLÁTH ANTAL

† 1873

A múlt hónap ismét kevesbítette eggyel azon hazafias szellemű konzervatív államférfiak számát, a kiknek munkássága már a forradalom előtt méltó elismerésben részesült a hazában, de akik azért a legújabb politikai életben is hasznos tevékenységben töltötték utolsó éveiket. Az újabb, korán vénülő még nem tudjuk fog-e annyi munkás öreget hagyni a jövő évtizedekre, mint amennyien mi hozzánk átjöttek a harmincas és negyvenes évek nevezetesebb harcosai közül, megérvén a zsibbadt tétlenségben töltött két évtized után az újabb alkotmányos élet időszakát, mely a hatvanhetedik állami kiegyezés és a koronázás által nyílt meg.

A máj. 14-én elhunyt gróf Majláth Antal is ezek közé tartozott s benne a főrendi osztály egyik tiszteletreméltó tagját, a néhány még élő politikai veterán egyik megbízható bajtársát, a haza egyik, minden körülmények közt hűnek ismert fiát vesztette el.

Gróf Majláth Antal Budán, 1801. febr. 22-dikén született. Atyja gróf Majláth József, anyja báró Sennyey Mária kitűnően gondos nevelésben részesítették. Alsóbb iskoláit Sátorajjáújhelyen és Pesten a kegyesrendiek tanodájában, majd a későbbieket Pozsonyban s végre a jogi tanfolyamot Győrött végezte. Iskolai tanulmányaiban oly korán haladt, hogy Pesten már 1817-ben a bölcsészet tudorává avatattott. Mint másodéves jogász Győrött megyei aljegyző, az év végével Pesten a királyi tábla esküdjé volt, s amint az ügyvédi vizsgát letette, ismét aljegyző lett Zemplén megyében, mely után ismét a főjegyzői állomásra lépett.

De ily korán közhivatalba lépve, nem maradhatott olyan szűk körben, aminőt egy magyar vármegye nyújthatott tapasztalatokra vágyó szellemének. 1823-ban már Fiumében találjuk, mint kormányzósági titkárt, s itt 1827-ig, alig négy év alatt már ülnökségre és kormányzói helyettségére emelkedvén, Budára hivatott a helytartósághoz s ott tanácsosnak neveztetett ki. Itt még két évet sem töltött, midőn 1830-ban, még 30 éves kora előtt, Zemplén megye főispánjává nevezték ki s rövid időközökben 1832-ben az udvari kancelláriánál udvari tanácsos, 1836-ban alkancellár, 1839-ben pedig főkancellár lett. Mind e magas állásokon nevezetes szolgálatokat tett a közügyeknek s a politikai ellenzék rokonszenve folyvást szilárdult irányában, míg a fejedelmi udvar bizalma már 1839-ben főasztalnokmesterré, 1840-ben a szent István-rend nagykeresztesévé tette a föl és alá egyaránt határozott jellemű férfiút.

Az országgyűléseken is már korán megkezdte szereplését. Jelen volt az 1825-27-diki, az 1830-diki s az 1832-36-diki országgyűléseken, s mint a főrendiház tagja és az ősi alkotmány hű védője gyönyörű latin szónoklatai által is országos hírré emelkedett. Előadása már első szereplése idejében, később pedig, a magyar nyelv életbeléptetése után saját anyanyelvén is, folyékony, könnyen érthető, de mégis ékesen kidolgozott volt. Rendesen higgadtan beszélt, de olykor-olykor rohamos modora még megnyerőbbé tette.

Az a sokféle hivatalos állás, melyen át a kancellárságig emelkedett, mind szolgált valamivel nem közönséges kiképződéséhez. Mint fiumei kormányzó-helyettes teljesen elsajátította az olasz nyelvet, melyen nemzetgazdasági ismereteit bővítette. Mint zempléni főispán elnöki tapintatát s a tanácskozások vezetésében való tehetségeit fejlesztette, míg ugyanakkor mint az 1831-iki kholerai mozgalmak idejére kinevezett kormánybiztos az intézkedésekben való erélyét tette próbára. – Azt a szerepet, mely később Pest megyének jutott, még a harmincas években jóformán Zemplén megye játszotta, hogy minden közérdekű kérdést minden oldalról és sok elmeéllal megvitattak közgyűlésein s olyan férfiak által mint Desseffy Aurél, Kossuth Lajos, Barkóczy János, Sztáray Albert stb., a politikai színezet minden árnyalata képviselve volt a megyében.

Alkancellárrá gr. Reviczky Ádám bukása után a helyébe lépett népszerűtlen, sőt országosan gyűlölt gr. Pálffy Fidél neveztetett ki Majláth Antal, kinek rokonszenves s még politikai ellenfeleinél is bizalmat keltő egyénisége is csak kevésbé ellensúlyozhatta amaz ingerülten és szakadatlanul folyó támadásokat, melyeknek végcélja volt Pálffyt lehetetlenné tenni.

A folytonos erős nemzeti visszahatás végre leszorította polcáról a főkancellárt és helyét 1839-ben Majláth foglalta el egész 1844-ig. Mint kancellárnak az volt főtörekvése, hogy a magyar

nyelv országos használatú hivatalos nyelvvé emeltessék a kormányzat, törvényhozás, bíraskodás terén, sőt a hazai nyilvános közélet minden ágában, és hogy ezt a bécsi, de különösen a cseh körök hosszas ellenzése és akadályozása dacára is keresztülvitte: mindenesetre főérdeme gr. Majláth Antalnak. Ezenkívül az 1839-40-diki országgyűlésen a politikai pártok között beállott engesztelékeny hangulat számos közérdekű és nagy fontosságú törvény keresztülvitelére segítette az országgyűlést, az 1843-44-diki országgyűlés pedig a reform-kérdések előkészítése és ama két törvény által lett feledhetlenné, mely először kezdte meg nagyobb erővel az osztályok közti különbség megszüntetését.

1844-ben végre az udvari körökben a konzervatív párt árnyalatai közül az a töredék kerekedett fölül, mely éppen nem akart a nemzet törekvéseivel és céljaival számot vetni, hanem a nemzeti eszméknek napról napra ellenállhatatlanabbá váló áramlatát erélyes rendszabályokkal még ekkor is feltartóztathatni remélte, ha a rohamosan haladó kerekeket lesz elég bátorsága a kormánynak megragadni. A nagyon ifjú gr. Apponyi György állítatott az ügyek élére, mint ez ókonzervatív árnyalat legelhatározottabb képviselője, ki a megyéket az adminisztrátori rendszer által akarta megtörni, hogy a kormánypártnak a küszöbön álló választásoknál többséget szerezzen. Akkora határozottsággal azonban mégsem kezdett e töredék működéséhez, hogy Majláth grófot azonnal és határozottan elbocsátatta volna, mert talán az ő népszerű nevének még remélték hogy hasznát vehetik. Egy ideig, mint névleges főkancellár még élén állott az ügyeknek, de azután visszavonult, a diplomáciai nyelv szemvakító kifejezése szerint hosszabb időre elutazott szabadsággal s többé vissza sem tért.

Ez időtől kezdve vidéken élt, nagy részt Perbenyiken Zemplén megyei birtokán, hol az egész környék nagy tiszteletben tartotta, mint nemes szívű embert, ki a jótéteményekben soha ki nem fáradt. Könnyen érthető, hogy konzervatív elvei mellett ez idők politikai mozgalmait nem mindenben helyeselte, de azért soha egy lépést sem tett, mely nemzetének e küzdelmekben való akadályozására vagy éppen megbénítására célzó lett volna. De midőn az ellentétek a legszélsőbb végletekig fejlődtek: akkor ismét előlépett gr. Majláth Antal, s Batthyány Lajos kérelmére tagja volt amaz ötös küldöttségnek, melynek tagjai rajta kívül még id. Majláth György, Batthyány, Deák és Lonovics érsek voltak s ő maga, mint oly loyális alattvaló, kinek hűségéhez kétség nem férhetett, előre ment, hogy ez öt tagú küldöttségnek sértetlen elfogadtatását kieszközölje Windischgrätznél. A küldetés eredménytelen maradt, de ezt bizonyára az öt tag közül egyik sem fájlalhatta mélyebben, mint a hazafias szellemű konzervatív főúr.

A forradalom után ismét Perbenyikre vonult vissza s ott oly életet folytatott, melyből a római császár, Titus, értelme szerint egyetlenegy nap sem vezett el. A szegény népnek mindenben segítségére volt s jegyzékei szerint több mint hat ezer beteget gyógyított homeopethikus szerekkel. Vendégszeretete szintén a legszélesebb körökben ismeretes volt s a Bodroghöz összes mívelt osztályai bőven képviselve voltak házában az ötvenes évek nehéz korszakában. Ez idő alatt neki is jelentékeny része volt mind azon kísérletekben, melyekkel a hazafias szellemű konzervatívok az alkotmány helyreállítását kieszközölni akarták. Ismerjük, hogy mily sikertelenek maradtak e kísérletek. Az öreg gróf Majláth Antal ez évek alatt nagyobb utazásokat is tett külföldön s egész ifjúi érdeklődéssel igyekezett tapasztalatait gazdagítani. Végre ezután a kiegyezés csakugyan bekövetkezett s a tisztos öreg az 1865-1869-, 1869-1872-diki s most folyó országgyűlések alatt a főrendiház egyik legtevékenyebb tagja volt, ki bizottságokban dolgozott és elnökölt s a magyar delegációnak is állandóan elnöke volt, míg végre május 14-dikén csaknem közvetlenül a munka mellől szólította ki a halál ez öreget, kinek az újabb viszonyok sokkal inkább kielégítették reményeit, mint az újabb nemzedék kevesebbet tapasztalt fiainak. Sokszor emlegette az üléseken, hogy az ő kancellársága alatt mily csekély vívmányok milyen küzdelmekbe kerültek az udvarnál s most mily fontos dolgok intéztetnek el nagyobb erőfeszítések nélkül.

Hazafiúi hűsége és munkássága az ország előtt, jótékonysága és áldásos adakozása az egyes magánosok szíveiben fogja nevét fenntartani a perbenyiki családi sírbolt legújabb lakójának.

(Vasárnapi Ujság, 1873. 24. sz.)